

Борецька Н.П.,
д-р екон. наук, професор, ректор,
Крапівіна Г.О.,
канд. держ. упр., доцент, проректор,
Донецький інститут ринку та соціальної політики

ІНФОРМАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ВОЛОНТЕРСТВА

Інформаційні механізми волонтерства створено на підставі внутрішньої детермінації діяльності волонтера, волонтерської організації та державних органів як носіїв соціально-трудова відносин ринку праці волонтерства та вилученої одиниці аналізу багаторівневої декомпозиції останнього — акції волонтерської організації. Результатами дослідження є реляційна модель інформаційного забезпечення носіїв соціально-трудова відносин волонтерства та структура інформаційних механізмів волонтерства з обґрунтуванням інформаційної складової стандартів волонтерської діяльності.

Информационные механизмы волонтерства созданы на основе внутренней детерминации деятельности волонтера, волонтерской организации и государственных органов как носителей социально-трудовых отношений рынка труда волонтерства и выделенной единицы анализа многоуровневой декомпозиции последнего — акции волонтерской организации. Результатами исследования являются реляционная модель информационного обеспечения носителей социально-трудовых отношений волонтерства и структура информационных механизмов волонтерства с обоснованием информационной составляющей стандартов волонтерской деятельности.

The informative mechanisms of volunteer are created on the basis of internal determination of activity of volunteer, volunteer organization and public organs as transmitters of social-labour relations of labour-market of volunteer and selected unit of analysis of multilevel decoupling last are actions of volunteer organization. Research results are a relational model of the informative providing of transmitters of social-labour relations of volunteer and structure of informative mechanisms of volunteer with the ground of informative constituent of standards of volunteer activity.

Ключові слова. Волонтер, волонтерська організація, державні органи, інформаційні механізми, модель.

Ключевые слова. Волонтер, волонтерская организация, государственные органы, информационные механизмы, модель.

Keywords. Volunteer, volunteer organization, public organs, informational mechanisms, model.

Вступ. Процес суспільних трансформацій [1] ставить складні проблеми, вирішення яких здійснюється як у процесі розвитку соціально-трудова відносин, так і в умовах перегляду системи суспільних цінностей. Зокрема, механізми взаємодії складових ринку праці волонтерства [2] від державних органів до населення щодо залучення до волонтерської діяльності, зокрема, з обслуговування масових спортивних заходів, мають здійснюватися швидко. Для цього вони мають бути типовими і довгостроково діючими, тобто, створюватися адаптивними до нових умов суспільного розвитку, що дозволить волонтерству зайняти в Україні відповідне світовій практиці місце значного чинника суспільного життя.

Інформаційні механізми взаємодії складових ринку праці волонтерства потребують наявності великих обсягів структурованої інформації. Для зберігання та управління нею є сенс використовувати бази даних, які відповідають наявним мовним і програмним засобам систем управління базами даних (СУБД).

Актуальність проблеми. У світі праця волонтерів з кожним роком стає все більш значним ресурсом розвитку світової економіки. Та розробку механізмів процесу регулювання цієї діяльності, й інформаційних, зокрема, ще далеко не завершено. Через це створення інформаційних механізмів волонтерства, з огляду на інноваційну форму соціально-трудова відносин його ринку праці, набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні особливості розвитку волонтерства досліджують вчені різних країн: М. Бостанджогло, І. Городецька, Е. Климов, С. Кружкова, М. Маціула, І. Межлаук, Н. Моїна, А. Толмасова, М. Фурлан, К. Хаджи-Міцева, Г. Чейнен, О. Щекова, Д. Еберлі та ін.

Першими кроками в узагальненні вітчизняного досвіду волонтерства українська наукова спільнота зобов'язана О. Главник, О. Голіченко, О. Данильченко, Т. Дружченко, М. Зембі, Н. Лагоцькій, Н. Романовій, К. Скутович та ін., а у створенні методики організації та технології волонтерських дій О. Безпалько, Р. Вайнолі, Т. Говорун, Н. Заверико, О. Капській, О. Карпенко, Н. Комаровій, Т. Лях, Ж. Петрович, І. Пінчук, С. Хоружій та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. На підставі досліджень різних аспектів волонтерської діяльності автори пропонують інформаційні механізми волонтерства, створення яких не знайшло відображення у фахових наукових джерелах.

Постановка завдання. Створення інформаційних механізмів волонтерства як інноваційної форми соціально-трудових відносин. Відповідно у статті сформульовано такі завдання: моделювати інформаційне забезпечення носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства; визначити інформаційну складову стандартів волонтерської діяльності; створити структуру інформаційних механізмів волонтерства.

Методи дослідження — діалектичний і функціональний аналіз, моделювання, класифікація та диференціація.

Результати дослідження. Автори використовують для моделювання інформаційного забезпечення носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства реляційну модель даних, що є фактично стандартом, на який орієнтовано сучасні професійні СУБД. Бо реляційна модель дозволяє досягти більш високого рівня абстракції даних, ніж ієрархічна чи мережна, й уявлення даних у ній не залежить від способу їх фізичної організації.

Реляційна модель створює дані як зв'язані таблиці. Такий спосіб уяви структури даних користувач-непрограміст легко розуміє; він дозволяє легко змінювати схему даних і забезпечує необхідну гнучкість обробки непередбачених запитів.

Засобом й інструментом створення та управління базою даних обрано СУБД Microsoft Access 2007. Вибір визначено тим, що, окрім чіткого контролю за великим обсягом інформації, цей програмний пакет забезпечує можливість спільної роботи великої кількості користувачів, реалізує всілякі способи уяви і використання даних, які зібрані в базі. Значною перевагою СУБД MS Access у порівнянні з іншими аналогічними пакетами є зручна низка засобів розробника і прозорість експлуатації, а також можливість здобуття професійного результату і висока сумісність та інтеграція її баз даних з іншими програмами і форматами файлів.

Моделювання інформаційного забезпечення носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства з допомогою MS Access дозволило отримати як зручне середовище для праці з можливістю контролю даних на різних рівнях, так і кінцевий програмний додаток, який надійно зберігає і захищає інформацію, забезпечує спільну роботу користувачів і зовні не відрізняється від будь-якої іншої програми (рис. 1) [3].

Структура інформаційних механізмів волонтерства відповідає визначеному в [2] складу носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства: волонтерів, волонтерських організацій і державних органів. Так, інформацію щодо носіїв-волонтерів визначають два типи їхньої діяльності:

спільна діяльність груп фізичних і юридичних осіб, інформаційно-аналітичний образ якої — це значення, символи, групові норми, цінності, стереотипи;

особиста діяльність волонтера як суб'єкта з певним психологічним образом (рис. 2) [4].

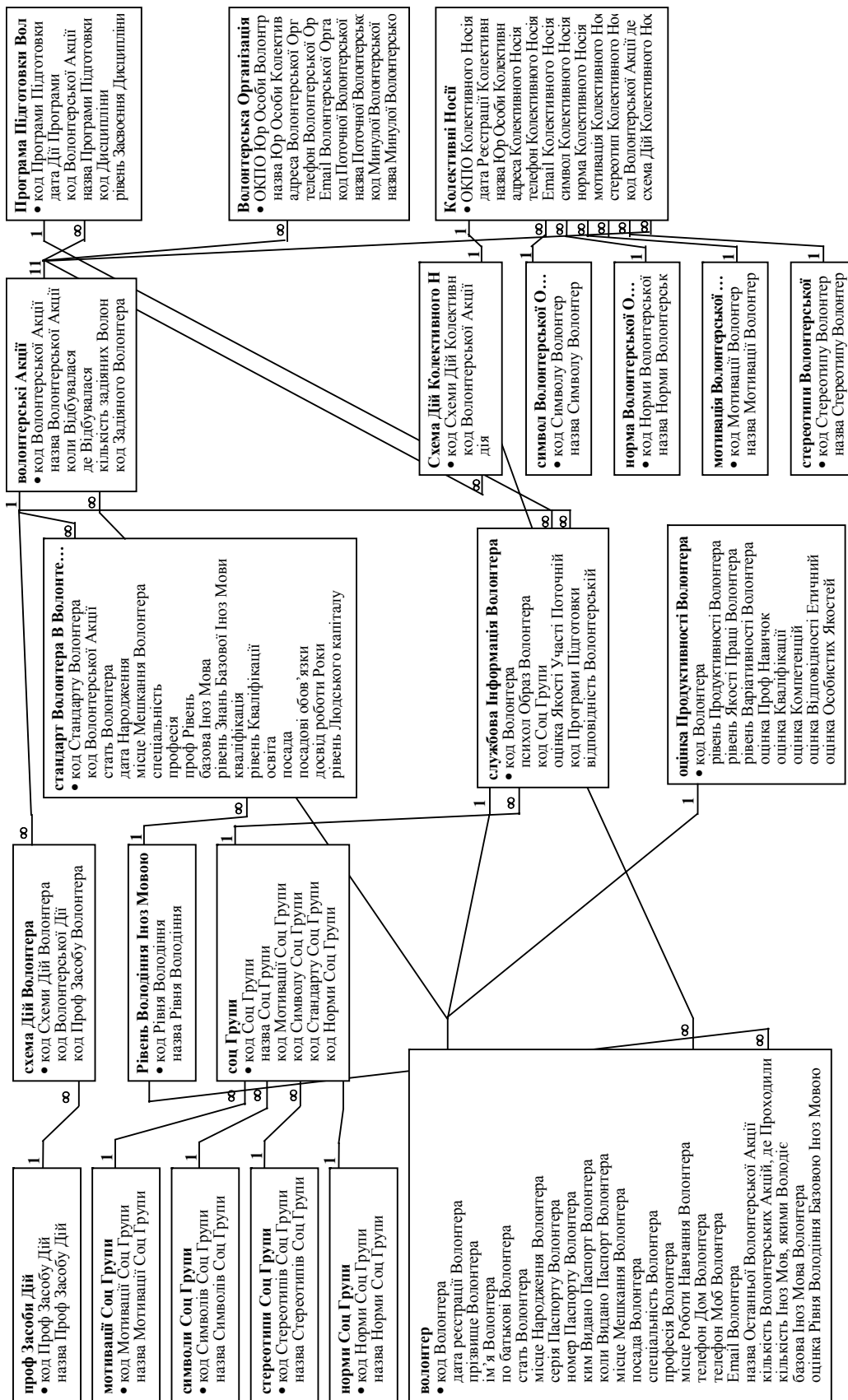

Рис. 1. Схема даних реляційної моделі носіїв соціально-трудових відносин ринку волонтерства

Таким чином визначається наявність у структурі інформаційних механізмів волонтерства таблиць «Волонтер», «Службова інформація волонтера», «Продуктивність праці волонтера», «Колективний волонтер» та низки таблиць-словників (рис. 3).

Оскільки діяльність волонтерів (рис. 2) детерміновано об'єктивними умовами її здійснення, то суб'єктивна складова підбору, підготовки і діяльності волонтерів включає не лише потреби та інтереси, а й цінності, установки, стимул-реакції, мотиви, соціальні орієнтації, тобто чинники, які активно спонукають волонтера до визначення мети діяльності та реалізації цієї мети. В сукупності чинників детермінації перетинаються необхідність і випадковість, динамічні і статистичні зв'язки, раціональне та ірраціональне, практичне і духовне, релігійне і наукове, причому варіативність їх перетину залежить від конкретної особи, що приймає рішення вступу до соціально-трудова відносин волонтерства [5].

Відповідно, носії соціально-трудова відносин ринку праці волонтерства — волонтерські організації в інформаційних механізмах волонтерства представлено таблицею «Волонтерські організації», яка містить поля з контактано-довідковою інформацією про організацію та з даними про її поточну й минулу діяльність в акціях вітчизняних і міжнародних волонтерських організацій. А інформація про акції волонтерських організацій, незалежно від місця знаходження останніх, розміщено в таблицях «Волонтерська акція», «Програма підготовки волонтера» та «Стандарт волонтера в волонтерській акції».

Напрямами підготовки волонтерів у процесі реалізації соціально-трудова відносин ринку праці волонтерства є засвоєння можливих альтернатив фахових дій щодо мобілізації наявних ресурсів; набуття навичок з вибору залежно від ситуації найефективніших схем застосування влади і засобів примусу публіки та обмеження її стихійної поведінки через миттєве виявлення та вирішення соціальних протиріч. Теоретико-методологічними підставами підготовки волонтерів є фахові стандарти прийняття рішень, розробка і стикування яких є першочерговою роботою в підготовці кожної акції волонтерської організації (рис. 2).

Підбір і підготовку волонтерів неможливо здійснити без розробки стандартів волонтера, без вирішення проблеми їх з'єднання з існуючим соціальним середовищем, а також без вибору адекватних науково-методологічних підстав і механізмів прийняття рішень. Це визначило включення до схеми даних реляційної моделі носіїв соціально-трудова відносин волонтерства таблиці «Стандарт волонтера в волонтерській акції» (рис. 4).

Розробка методологічних підстав прийняття рішень з підбору і підготовки волонтерів є процесом, який обумовлено змінами групової парадигми соціальної поведінки соціуму на особисто орієнтовану, що може розглядатися як місія діяльності волонтерських організацій. Можна визначити, щонайменше, три аспекти парадигми соціальної поведінки, що змінюються. Це світогляд і дисциплінарна матриця, що відбиває сукупність переконань, цінностей, механізмів, технічних засобів та ін., які об'єднують окремих осіб у волонтерський рух. А також загально визнаний стандарт для вирішення завдань волонтерського руху, що створюється через визначення державними органами мети волонтерського руху як цілеспрямованої зміни на користь суспільству відносин та їх форми, від вилучення шару соціуму для зміни відносин до його суб'єктного складу включно. Стандартами волонтера — це мінімально необхідні вимоги щодо волонтерів з забезпечення продуктивності та якості виконання робіт в акції волонтерської організації. Вони волонтера включають нормативні вимоги до волонтерів та інтегрують опис етичних норм діяльності, обов'язкових для дотримання волонтерами. Особливого значення вони набувають у процесі інтеграції національних ринків праці волонтерства у світовий простір. Волонтер, який має сертифікат щодо до цих стандартів, стає конкурентоздатним і конкурентоздатним у світі.

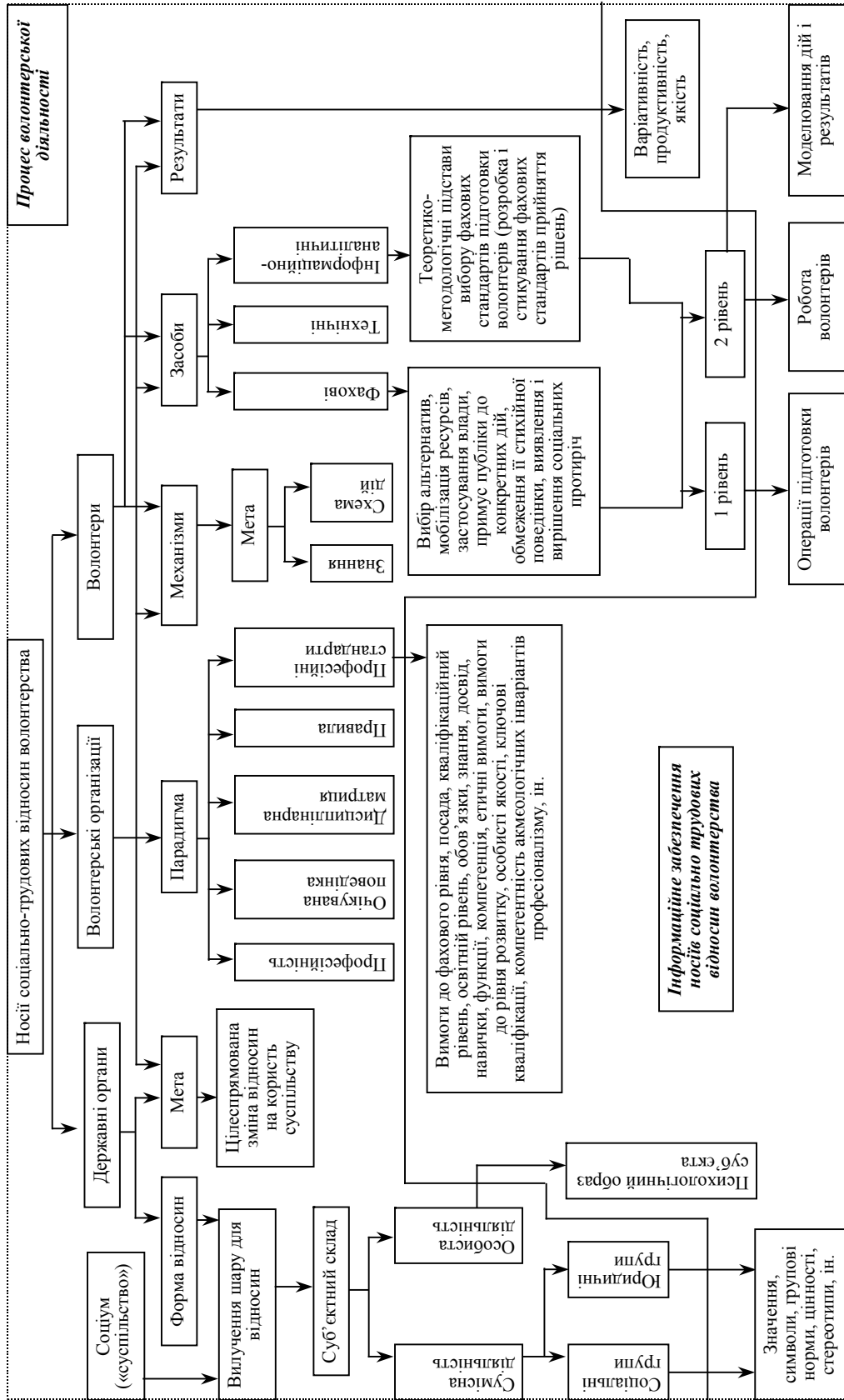

Рис. 2. Структура інформаційних механізмів волонтерства

Схема данных волонтер	
Имя поля	Тип данных
кодВолонтера	Числовой
датаРеєстраціїВолонтера	Дата/время
прізвищеВолонтера	Текстовый
ім'яВолонтера	Текстовый
побатьковіВолонтера	Текстовый
статьВолонтера	Текстовый
місцеНародженняВолонтера	Текстовый
серіяПаспортуВолонтера	Текстовый
номерпаспортуВолонтера	Числовой
кимВиданоПаспортВолонтер	Текстовый
колиВиданоПаспортВолонте	Дата/время
місцеМешканняВолонтера	Текстовый
посадаВолонтера	Текстовый
спеціальністьВолонтера	Текстовый
професіяВолонтера	Текстовый
місцеРоботиНавчанняВолонт	Числовой
телефонДомВолонтера	Числовой
телефонМобВолонтера	Числовой
EmailВолонтера	Текстовый
назваОстанньоїВолонтерсько	Текстовый
кількістьВолонтерськихАкцій	Числовой
кількістьІнозМов,якимиВоло	Числовой
базоваІнозМоваВолонтера	Текстовый
оцінкаРівняВолодінняБазово	Числовой

Схема данных службоваІнформаціяВолонтера	
Имя поля	Тип данных
кодВолонтера	Числовой
психологОбразВолонтера	Текстовый
кодСоцГрупи	Числовой
оцінкаЯкостіУчастіПоточнійВ	Числовой
кодПрограмиПідготовки	Числовой
відповідністьВолонтерськійА	Числовой

Схема данных оцінкаПродуктивностіВолонтера	
Имя поля	Тип данных
кодВолонтера	Числовой
рівеньПродуктивностіВолонт	Числовой
рівеньЯкостіПраціВолонтера	Числовой
рівеньВаріативностіВолонте	Числовой
оцінкаПрофНавичок	Числовой
оцінкаКваліфікації	Числовой
оцінкаКомпетенцій	Числовой
оцінкаВідповідностіЕтичним	Числовой
оцінкаОсобистихЯкостей	Числовой

Рис. 3. Структура таблиць реляційної моделі носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства — волонтерів

Схема данных стандартВолонтераВВолонтерськійАкції	
Имя поля	Тип данных
кодСтандартуВолонтера	Числовой
кодВолонтерськоїАкції	Числовой
статьВолонтера	Текстовый
датаНародження	Дата/время
місцеМешканняВолонтера	Текстовый
спеціальність	Текстовый
професія	Текстовый
профРівень	Текстовый
базоваІнозМова	Текстовый
рівеньЗнаньБазовоїІнозМови	Числовой
кваліфікація	Текстовый
рієньКваліфікації	Числовой
освіта	Текстовый
посада	Текстовый
посадовіОбов'язки	Текстовый
досвідРоботиРоки	Числовой
рівеньЛюдськогоКапіталу	Текстовый

Рис. 4. Структура таблиці «Стандарт волонтера в волонтерській організації» реляційної моделі носіїв соціально-трудових відносин ринку праці волонтерства

Стандарти волонтерів мають, перш за все, забезпечувати професіоналізм (вимоги до рівня розвитку, персональних якостей волонтера, його ерудиції, знань, культури та ін.). Основними компонентами їх розробки є ключові кваліфікації, компетенції, акмеологічні інваріанти професіоналізму.

Професіоналізм волонтера можна розглядати в двох аспектах: професіоналізм діяльності і професіоналізм особи. Під професіоналізмом діяльності розуміється якісна характеристика волонтера, яка відбиває рівень професійної кваліфікації і компетентність, різноманітність ефективних професійних умінь і навичок, що дозволяє здійснювати діяльність з високою продуктивністю. Під професіоналізмом особи розуміється якісна характеристика волонтера, яка відбиває рівень розвитку його особистих ділових якостей, акмеологічних складових професіоналізму, адекватний рівень претензій, мотиваційну сферу [6] та ціннісні орієнтації, їх направленість на зростання людського капіталу особи волонтера. Ключові компетентності, компетенції та кваліфікації складають кваліфікаційну характеристику професіоналізму волонтера. Поняття компетентності волонтерів включає його знання, уміння чи навички.

Під ключовою кваліфікацією розуміється комплекс психологічних якостей, здібностей, знань, умінь і навичок волонтера, який забезпечує ефективне виконання ним певної функції або кількох функцій у волонтерській акції та є одним з компонентів загальної кваліфікації. Вони класифікуються на вузькопрофесійні (спеціальні знання, уміння, навички, комплекси професійно важливих якостей і професійно значущих психофізіологічних властивостей, які діють у межах однієї сфери діяльності і обслуговують ту складову акції волонтерської організації, яку пов'язано з конкретними операціями, але швидко старіють у зв'язку із зміною сфери додатка діяльності і під впливом соціально-економічних чинників), широко професійні (актуальні для поточних акцій волонтерського руху, що дають волонтерам змогу діяти ефективніше, працювати з якіснішим результатом, забезпечують надійність праці в межах поріднених професій; мають тривалий період старіння і залишаються актуальними протягом тривалого терміну часу); та позафункціональні (використовуються в будь-якій акції волонтерського руху).

Акмеологічними інваріантами професіоналізму волонтера є основні професійні властивості, якості і досвід волонтера, які мають забезпечувати високу ефективність і стабільність його діяльності, незалежно від її змісту і специфіки. Вони входять у перелік мотивацій їх діяльності, забезпечують активний і цілеспрямований саморозвиток, реалізацію творчого потенціалу. Акмеологічні інваріанти професіоналізму бувають: загальними (розвинене саморегулювання, високий рівень вміння приймати ефективні рішення, висока креативність, значна адекватна мотивація досягнень) та особливими або специфічними (зміст і вимоги волонтерської акції: висока комунікабельність, стійкість до стресу тощо).

Висновки. Таким чином, запропоновано реляційну модель інформаційного забезпечення та наведено схему даних носіїв соціально-трудова відносин ринку праці волонтерства; визначено й обґрунтовано інформаційну складову стандартів волонтерської діяльності; створено структуру інформаційних механізмів волонтерства. Запропоновані механізми, на перший погляд, здаються ускладненими. Але звичне для нашого пострадянського менталітету спрощення та здешевлення інформаційних механізмів, зокрема, в волонтерстві, ще й з використанням адміністративного ресурсу як у поточних процесах підбору і підготовки волонтерів для акцій волонтерської організації, в сьогодення вже не прийнятно категорично — участь волонтерів у таких акціях, як масові спортивні заходи ЄВРО-2012 має повністю відповідати кількісним і якісним вимогам світових стандартів.

Пропоновані інформаційні механізми не позбавлено недоліків. Проте, досить повне розкриття цієї теми, яка відбиває інтереси подальшого дослідження волонтерства, обов'язково зажадає поширення і прискорення її реального використання у дослідженні інноваційної форми соціально-трудова відносин волонтерства.

Література

1. Куценко О. Украина в трансформационных процессах / О. Куценко // Социология: теория, методы, маркетинг. — 2007. — №1. — С. 18—32.
2. Борецька Н.П. Добровольчество: інноваційна форма соціально-трудова відносин / Н.П. Борецька, Г.О. Крапівіна / Соціально-трудова відносини: теорія та практика [Текст] / Зб. наук. праць / Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. — К.: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2011. — №2. — 143 с. — С. 12—18.
3. Крапівіна Г.О. Реляційна модель наочної області інформаційно-аналітичного забезпечення добровольчої акції / Г.О. Крапівіна, В.В. Лапоног, С.Б. Номбре / Якість життя: проблеми, пріоритети і перспективи: Матеріали IV Загальноукраїнської наук.-практ. конференції (8 грудня 2010 р., Донецьк). — Донецьк: Донецький інститут ринку та соціальної політики, 2010. — 359 с. — С. 155—160.
4. Крапівіна Г.А. Исследование направлений подготовки волонтеров для обслуживания массовых спортивных мероприятий / Г.А. Крапівіна / Подготовка кадров для XXII Олимпийских и XI Паралимпийских зимних игр: проблемы и перспективы: Материалы Второй Международной научно-практической конференции (г. Сочи, 29.10—1.11 2009) — Сочи: РНИИ СГУТиКД, 2009. — С. 63—73.
5. Крутий О. Риси української ментальності як фактор специфіки діалогу в системі державного управління / О. Крутий / Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — №4. — С. 346—353.
6. Крапівіна Г.О. Людські ресурси та їх мотивація у волонтерстві / Г.О. Крапівіна / Вісник Львівського інституту економіки і туризму: зб. наук. статей / М-во освіти і науки України. Львівський інститут економіки і туризму. — Львів: ЛПЕТ, 2010. — №5. — 328 с. — С. 117—124.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2012 р.

УДК 331.214

Цимбалюк С.О.,

канд.екон. наук, доц.,

кафедра управління персоналом та економіки праці,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРІЯ КОМПЕНСАЦІЇ ТА КОМПЕНСАЦІЙНОГО ПАКЕТА

У статті досліджено сутність понять «компенсація» і «компенсаційний пакет». Наведено різні підходи до визначення структури компенсаційного пакета. Стаття містить основні положення теорії компенсаційних відмінностей у заробітній платі.

В статье исследовано сущность понятий «компенсация» и «компенсационный пакет». Приведены различные подходы к определению структуры компенсационного пакета. Статья содержит основные положения теории компенсационных различий в заработной плате.

The essence of concepts «compensation» and «compensation package» has been determined in the article. The different approaches to determination of structure of compensative package have been pointed. The article contains the basic positions of theory of compensative distinctions in the wage.

Ключові слова. Компенсація, компенсаційний пакет, заробітна плата, соціальний пакет, винагорода.

Ключевые слова. Компенсация, компенсационный пакет, заработная плата, социальный пакет, вознаграждение.

Keywords. Compensation, compensation package, wage, social package, reward.